

Sygn. akt VI U 3682/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Janusz Madej

Protokolant st. sekr. sądowy Dorota Hańc

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2017 r. w Bydgoszczy na rozprawie

odwołań: I. J. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego

– męża J. J. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. :

- z dnia 12 października 2015 r., znak: (...)

- z dnia 16 grudnia 2015 r., znak: (...)

w sprawie: I. J. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego

– męża J. J. (1)

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

oddala odwołania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. - po rozpoznaniu wniosku I. J. z dnia 29 maja 2015 r.- odmówił wnioskodawczym prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy powołał się na art. 57 w związku z art. 58 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wskazując iż Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 14 września 2015 r. ustaliła całkowitą niezdolność do pracy od 21 lutego 2011 r. oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji od 23 kwietnia 2013 r. Zakład odmówił przyznania renty ponieważ wnioskodawczym nie udokumentowała :

- 5-letniego okresu pracy w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy,
- 25-letniego okresu składkowego.

Na podstawie przedłożonych dokumentów wnioskodawczym nie udowodniła w ostatnim 10-leciu żadnego okresu zatrudnienia, a łącznie udowodniła 18 lat, 1 miesiąc, 14 dni:

- okresy składkowe : 01.10.1975-31.10.1975; 10.05.1976-31.03.1981; 01.04.1981 - 02.03.1987; 03.03.1991 - 30.06.1991; 26.06.1991-30.06.1993; 06.03.1995 - 31.03.1995; 04.04.1995 - 30.04.1995; 03.05.1995 - 31.01.1996; 06.02.1996 - 05.02.1997, tj. 15 lat, 1 miesiąc i 14 dni;
- okresy nieskładkowe : 03.03.1987 - 01.03.1990 tj. 3 lata.

Odwołanie od powyższej decyzji w imieniu ubezpieczonej I. J. wniósł jej pełnomocnik procesowy, domagając się :

1) zmiany zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do renty ze względu na spełnienie przez nią warunków do jej uzyskania:

2) dopuszczenie dowodu z opinii biegłych celem ustalenia, że niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała od dnia 7 maja 1998 r.;

3) zaliczenia do rentowego stażu pracy okresu opieki nad teściem

K. J. (1) w okresach :

- od dnia 03.03.1990 r. do 02.03.1991 - w tym okresie ubezpieczona przebywała na urlopie bezpłatnym;
- od dnia 01.07.1993 r. do 05.03.1995 r. - przerwa w zatrudnieniu (1 rok, 8 miesięcy i 5 dni), to jest 2 lata i 24 dni (ograniczone do 1/3 okresów składkowych);

4) przyznania ubezpieczonej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powyższych żądań pełnomocnik ubezpieczonej wskazywał, iż posiada ona następujące dokumenty w zakresie orzeczeń o swojej niezdolności do pracy :

1) orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 27.06.2011 r. w którym Lekarz ten stwierdził, że całkowita niezdolność do pracy powstała u niej po 06.05.1998 r. (do 30.06.2014 r.) - częściowa niezdolność do pracy nie istniała przed 06.05.1998 r.) czyli należy domniemywać, że powstała od 07.05.1998 r. Za datę powstania inwalidztwa zgodnie z powyższym orzeczeniem należy przyjąć dzień 07.05.1998 r. Oznacza to, że niezdolność powstała w ciągu 15 miesięcy od ustania zatrudnienia - warunek zatem jest spełniony. Natomiast 5 lat w dziesięcioleciu przed dniem powstania inwalidztwa jest od 07.05.1988 r. do 06.05.1998 r. i wynosi 6 lat i 19 dni. Obydwa warunki zostają spełnione;

2) orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 25.07.2011 r. (na które powołuje się ZUS odmawiając ubezpieczonej renty po raz pierwszy decyzją z dnia 16 sierpnia 2011 r.) - całkowita niezdolność do pracy powstała po 05.08.1998 r. do 30.06.2014 r. Ubezpieczona nie zgadza się, że inwalidztwo powstało po 05.08.1998 r.;

3) orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 14.09.2015 r., na które powołuje się ZUS odmawiając ubezpieczonej renty po raz drugi t.j. w październiku 2015 r.:

- częściowa niezdolność do pracy powstała 29.03. 2001 r.;

- całkowita niezdolność do pracy powstała 21.02.2011 r.;
- niezdolność do samodzielnej egzystencji powstała 23.04.2013 r. Orzeczenie to jest zaprzeczeniem wydanych wcześniej orzeczeń (pkt 1 i pkt 2).

Pełnomocnik ubezpieczonej wskazywał też, że zgodnie z ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - art. 7 pkt 7, okresem nieskładkowym są : przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy niewykonywania pracy, w granicach do 6 lat, spowodowane koniecznością opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo uznanym za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, sprawowanej

przez członka jego rodziny w wieku powyżej 16 lat, który w okresie sprawowania opieki nie osiągnął przychodu przekraczającego miesięcznie połowę najniższego wynagrodzenia.

I. J. sprawowała osobistą opiekę nad teściem K. J. (1) w wyżej wskazanych okresach, t.j. 2 lata, 8 miesięcy i 5 dni (2 lata 24 dni po ograniczeniu do 1/3 okresów składkowych). Po doliczeniu 2 lat i 24 dni jej rentowy staż pracy wyniósłby 20 lat, 2 miesiące i 8 dni. Okresy nieskładkowe wyniosłyby wtedy 5 lat, 24 dni łącznie z zaliczonym przez ZUS okresem 3 lat.

Ubezpieczonej na dzień 21 lutego 2011 r. ustalono całkowitą niezdolność do pracy i zgodnie z obowiązującym w tym okresie prawem, t.j. brzmieniem art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i uchwały siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z 23 marca 2006 r. I UZP 5/05 wystarczało jej wtedy 20 lat okresów składkowych i nie składkowych. Do 22 września 2011 r. obowiązywała powyższa uchwała Sądu Najwyższego o następującej treści : „ Renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet lub 25 lat dla mężczyzn oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 ustawy) bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 ustawy 5-letniego okresu składkowego i nie składkowego

przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy".

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania, podnosząc iż Komisja Lekarska ZUS w orzeczeniu z dnia 14 września 2015 r. stwierdziła, iż ubezpieczona jest trwale, całkowicie niezdolna do pracy od 21 lutego 2001 r., jest trwale niezdolna do samodzielnej egzystencji od 23 kwietnia 2013 r., częściowa niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała 29 marca 2011 r. W związku z tym, że ubezpieczona udowodniła łączny staż pracy w wymiarze 18 lat 1 miesiąca i 14 dni nie spełnia ona warunku wymaganego stażu pracy na dzień złożenia wniosku, jak również nie spełnia tego warunku na dzień powstania częściowej niezdolności do pracy t.j. 29 marca 2001 r.

Odnosząc się do dołączonych do odwołania nowych dowodów dotyczących opieki ubezpieczonej nad teściem K. J. (1) (ur. (...)) organ rentowy wyjaśnił, iż nie uwzględnił z tego tytułu okresów od 3 marca 1990 r. do 2 marca 1991 r. oraz od 1 lipca 1993 r. do 5 marca 1995 r. na podstawie art. 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS bowiem teść nie jest członkiem rodziny.

Po wniesieniu odwołania od decyzji z dnia 12 października 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wydał decyzję z dnia 16 grudnia 2015 r., którą -jak wskazał - rozpoznał wniosek I. J. z dnia 17 listopada 2015 r. - ponownie odmówił wnioskodawczym prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, uzasadniając swoje stanowisko tym, iż okresy od 03.03.1990 r. do 02.03.1991 r. oraz od 01.07.1993 r. do 05.03.1995 r. opieki ubezpieczonej nad teściem K. J. (1) nie mogły zostać uwzględnione gdyż teść - jako powinowaty - nie jest członkiem rodziny. Na podstawie przedłożonych dokumentów ubezpieczona udowodniła łącznie 18 lat, 1 miesiąc i 14 dni okresów składkowych i nie składkowych.

Także od powyższej decyzji zostało wniesione odwołanie przez pełnomocnika ubezpieczonej, w którym wniósł on o zmianę zaskarżonej

decyzji i przyznanie ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz przyznanie na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołania powołano argumentację przedstawioną we wcześniej złożonym odwołaniu od decyzji ZUS Oddziału w B. z dnia 12 października 2015 r. Dodatkowo natomiast podnoszono, że w okresach od dnia 3 marca 1990 r. do 2 marca 1991 r. oraz od dnia 1 lipca 1993 r. do dnia 5 marca 1995 r. ubezpieczona faktycznie i stale sprawowała opiekę nad swoim teściem K. J. (1), zaliczonym do I grupy inwalidów oraz całkowicie niezdolny do pracy i samodzielnej egzystencji, z którym ubezpieczona tworzyła jedną wspólnotę domową i rodzinną. Teść ubezpieczonej leczył się psychiatrycznie - posiadał zespół psychoorganiczny otępienny z dużym nawarstwieniem nerwicowym - nie był w stanie samodzielnie funkcjonować bez pomocy innych osób; otępienie spowodowało znaczący spadek funkcji

intelektualnych i wpłynęło na podstawowe aktywności życiowe takie jak : aktywność ruchowa, mycie się, ubieranie i rozbieranie, higienę osobistą, wydalanie, utratę pamięci itd. Teść nie był osobą samotną lecz mieszkał z żoną, która też miała kłopoty ze zdrowiem. Do marca 1990 r. teściowa ubezpieczonej dawała sobie radę z chorym mężem, później jednak zaczęła podupadać na zdrowiu i potrzebowała pomocy w opiece nad mężem. Najgorsze były noce, trzeba było przykryć albo dać pić, albo wcale nie można było spać bo chory był właśnie w stanie pobudzenia, a większe dawki leków wyciszających powodowały, że nie można go było ani nakarmić ani napoić bo spał nieprzytomnie. Chory stawał się coraz mniej samodzielny, wymagał coraz większej opieki, do tego dochodziły stany nadmiernego pobudzenia. Ubezpieczona miała małe dzieci i nie miała możliwości opiekować się całodobowo chorym teściem w jego mieszkaniu, a więc wspólnie z mężem podjęli decyzję, że w tych trudnych okresach wezmą teściów do siebie - synowa będzie się opiekowała chorym, a teściowa jej pomoże w wychowaniu i opiece nad dziećmi (córka M. urodz.(...) i córka K. urodz. (...) r.) Tak też zrobili. W okresach od dnia 3 marca 1990 r. do dnia 2 marca 1991 r. oraz od dnia 1 lipca 1993 r. do dnia 5 marca 1995 r. teściowie przebywali czasowo u

ubezpieczonej, a ubezpieczona mogła bez przeszkód pełnić całodobową opiekę nad niepełnosprawnym teściem. Teść znajdował się pod stałą i ciągłą opieką ubezpieczonej, która wykonywała względem niego wszystkie czynności opiekuńcze. Teściowie pozostawali w jednym gospodarstwie domowym z ubezpieczoną, byli zatem członkami tej wspólnoty domowej i rodzinnej oraz prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Nie był dopełniony formalny obowiązek czasowego zameldowania się u ubezpieczonej, gdyż : do końca nie było wiadomo jak długo teść będzie przebywał u ubezpieczonej. Tak ZUS jak i sądy stają na stanowisku, że aby zaliczyć okres sprawowania opieki nad innym niż dziecko członkiem rodziny jako okres nieskładkowy, osoba niepełnosprawna musi pozostawać we wspólnym gospodarstwie domowym z ubezpieczonym (wspólnota domowa i rodzinna)- trzeba mieszkać wspólnie i sprawowanie opieki nad niepełnosprawnym musi być stałe i ciągłe (całodobowe). Meldunek pod jednym adresem nie jest zresztą tożsamy z prowadzeniem wspólnego gospodarstwa domowego. W polskim systemie prawa nie ma legalnej definicji pojęcia „ wspólne gospodarstwo domowe ”. Doktryna i orzecznictwo starają się natomiast wskazać kryteria, pozwalające stwierdzić, iż dane osoby prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Dlatego ocena czy dane osoby pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym zależy od okoliczności konkretnego przypadku. Przykładowo świadczyć o tym będzie codzienne przygotowywanie posiłków i wykonywanie innych czynności z zakresu prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwianie codziennych spraw związanych z prowadzeniem domu, niezarobkowanie - jak w przypadku ubezpieczonej - i pozostawanie w związku z tym na całkowitym utrzymaniu osób, z którymi się gospodarstwo domowe prowadzi. W przypadku ubezpieczonej dochody teściów i rodziny ubezpieczonej były wspólnie zagospodarowywane i rozchodowywane.

Wcześniej, t.j. do 20 grudnia 1984 r. ubezpieczona mieszkała wspólnie z teściami w ich miejscowości - wsi W.- a później otrzymała mieszkanie w miejscowości oddalonej o ok. 2 km. Było to na tyle blisko, że można było dojść pieszo lub dojechać rowerem.

W wymienionych wyżej okresach, gdy teściowie mieszkali u ubezpieczonej, ich mieszkanie doglądali sąsiedzi (świadkowie w niniejszej sprawie), mąż

i teściowa ubezpieczonej. Teściowa od czasu do czasu przebywała w swoim mieszkaniu, bo trzeba było jednak „ ogarnąć ” mieszkanie np. przewietrzyć, wytrzeć kurz, umyć okna, umyć podłogi, posprzątać, wyprać p. firany, zasłony, narzuty, przepalić w piecach, aby nie dopuścić do zawilgocenia mieszkania (które ogrzewane było piecami węglowymi) - czyniła to w przypadkach, gdy mąż ubezpieczonej miał wolne od pracy zawodowej lub urlop wypoczynkowy i mógł bez przeszkód zająć się dziećmi, gdyż ubezpieczona w tym czasie zajmowała się opieką nad teściem.

Treść art. 7 pkt 7 ustawy wskazuje, że dopuszczalność wskazanego w nim okresu opieki jako nie składkowego, wynika z tytułu rezygnacji przez ubezpieczonego z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Chociaż zatem niewykonywanie pracy nie oznacza przerwania zatrudnienia, to jednak chodzi tu o okres, w którym osoba zdolna do pracy nie podejmuje, bądź nie kontynuuje zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej z własnego wyboru, właśnie po to, aby sprawować wskazaną opiekę.

W jednym ze świadectw pracy ubezpieczonej jest adnotacja, że wzięła ona urlop bezpłatny z art. 174 K.p. w celu wychowywania dzieci. Pracownik nie musi uzasadniać swojego wniosku o urlop bezpłatny (zakład ubezpieczonej jednak tego wymagał), ale w tym przypadku, gdyby ubezpieczona podała powód „opieka nad teściem”, to by nie otrzymała, a urlop bezpłatny wzięła zaraz po zakończeniu urlopu wychowawczego. Po rocznym urlopie bezpłatnym, który trwał od 03.03.1990 r. do 02.03.1991 r. ubezpieczona wróciła do pracy, a teściem zajęła się w jego mieszkaniu wykwalifikowana opiekunka, pomagając teściowej w opiece nad mężem, pomagali też sąsiedzi (świadkowie w niniejszej sprawie). Po powrocie do pracy z urlopu bezpłatnego, który w całości wykorzystywała opiekując się teściem, ubezpieczona chciała zwolnić się z pracy, aby kontynuować opiekę, ale okazało się, że w zakładzie będą zwolnienia grupowe. W związku z powyższym ubezpieczona kontynuowała zatrudnienie, gdyż szkoda było jej odprawy pieniężnej, która przysługiwała w związku ze zwolnieniami. Z dniem 30.06.1991 r., a więc po około 4 miesiącach od powrotu z urlopu bezpłatnego, ubezpieczoną zwolniono z pracy z przyczyn dotyczących

zakładu pracy. Wówczas to ubezpieczona zarejestrowała się jako osoba bezrobotna w urzędzie pracy, gdyż miała do tego prawo i w okresie od 1 lipca 1991 r. do 30 czerwca 1993 r. pobierała zasiłek dla bezrobotnych. W wymienionym wyżej okresie ubezpieczona cały czas opiekowała się teściem, dojeżdżając rowerem do miejsca jego zamieszkania. Nie była to opieka codzienna, gdyż ubezpieczona miała dzieci, którymi też musiała się opiekować, ale przynajmniej trzy razy w tygodniu po kilka godzin, odciążając tym samym teściową. Po utracie prawa do zasiłku dla bezrobotnych z dniem 30.06.1993 r. ubezpieczona poświęciła się całkowicie opiece nad teściem (okres od 1 lipca 1993 r. do 5 marca 1995 r.). Powtórzyła się wówczas sytuacja rodzinna z okresu opieki nad teściem od dnia 3 marca 1990 r. do dnia 2 marca 1991 r., a więc wspólne mieszkanie z teściami i pozostawanie z nimi w jednym gospodarstwie domowym z ubezpieczoną i bycie członkami tej wspólnoty domowej i rodzinnej. W marcu 1995 r. ubezpieczona podjęła zatrudnienie, a teściowie od czasu do czasu pomieszkiwali trochę w swoim mieszkaniu, a trochę u ubezpieczonej, gdyż również zdrowie teściowej się pogarszało i trzeba było również ją objąć opieką, a wiadomo, że najlepszą opiekę ma się ze strony najbliższej rodziny, którą dla teściów była ubezpieczona wraz z mężem - do opieki jednak dochodziły opiekunki domowe i siostry PCK. Sytuacja taka trwała aż do chwili, gdy ubezpieczona sama podupała na zdrowiu do tego stopnia, że sama potrzebowała opieki (orzeczono, że całkowita niezdolność do pracy powstała po 05.08.1998 r.), wówczas to już na stałe teściami w ich mieszkaniu zajęły się wyłącznie opiekunki środowiskowe PCK.

Gdyby nie zmiana kilka lat temu przepisów emerytalnych, w chwili obecnej ubezpieczona przebywałaby już na emeryturze. W chwili obecnej ubezpieczona nie ma prawa ani do renty z tytułu niezdolności do pracy ani do emerytury. Gdyby Lekarz Orzecznik ZUS przy zgłoszeniu wniosku o rentę po raz pierwszy w 2011 r. (zgłoszenie wniosku o rentę z dnia 25.05.2011 r. -decyzja ZUS nr j.w. z dnia 16.08.2011 r.) ustalił dokładną datę wystąpienia niezdolności, t.j. że całkowita niezdolność do pracy powstała od 05.08.1998 r., to w chwili obecnej ubezpieczona byłaby już na rencie. Niestety Lekarz Orzecznik orzekł, że niezdolność powstała po 05.08.1998 r. - data zbyt

ogólnikowa i tak tym postanowieniem Lekarz Orzecznik uniemożliwił otrzymanie prawa do renty inwalidzkiej, a ZUS za datę powstania całkowitej niezdolności do pracy przyjął 2011 r. czyli rok zgłoszenia wniosku o rentę po raz pierwszy.

Świadkowie - małżeństwo J. i E. S. (1) - we wsi W. mieszkają od 1 maja 1980 do chwili obecnej. Potwierdzą oni, że W. i K. J. (1) czasowo mieszkali u swojego syna i synowej w latach 1990 - 1991 oraz 1993 - 1995 r. Były to jednak okresy nasilającej się choroby K. J. (1). Byli oni zaufanymi sąsiadami i mieli klucze do ich mieszkania i opiekowali się tym mieszkaniem. Syn K. J. (2) oraz żona K. W., podczas jego pobytu u synowej, często przyjeżdżali do mieszkania, a W. J. zostawała nawet przez kilka dni w celu „ogarnięcia” mieszkania. Podczas przebywania K. J. (1) w swoim mieszkaniu pomagali W. J. w miarę możliwości w opiece nad mężem. Po 1995 r. państwo J. również okresowo pomieszkiwali u swojej synowej, tylko były to krótsze okresy, natomiast do opieki nad K. J. (1), gdy przebywał w swoim mieszkaniu, przyjeżdżały opiekunki środowiskowe PCK.

W odpowiedzi na powyższe odwołanie ubezpieczonej od decyzji z dnia 16 grudnia 2015 r. organ rentowy także wniósł o oddalenie odwołania, powołując argumentację przedstawioną w swojej odpowiedzi na odwołanie od wcześniejszej decyzji z dnia 12 października 2015 r.

Zarządzeniem przewodniczącego z dnia 14 marca 2016 r. sprawa z odwołania ubezpieczonej od decyzji z dnia 16 grudnia 2015 r. (sygn. akt VI U 708/16) została połączona do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą niniejszą (sygn. akt VI U 3682/15).

Sąd Okręgowy ustalił i rozważył, co następuje :

Ubezpieczona I. J. (urodz.(...) r.) w dniu 29 maja 2015 r. złożyła wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. W postępowaniu wszczętym na skutek tego wniosku Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 29 czerwca 2015 r. ustalił, że :

- ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy do 23.10.2016 r.; data powstania całkowitej niezdolności do pracy : od 6.05.1998 r.;
- ubezpieczona jest niezdolna do samodzielnej egzystencji do 23.10.2016 r.; data powstania niezdolności do samodzielnej egzystencji : od 1.05.2015 r.;
- częściowa niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała po 5.08.1998 r.

W wyniku zgłoszenia zarzutu wadliwości powyższego orzeczenia orzekła następnie Komisja Lekarska ZUS, która orzeczeniem z dnia 20 lipca 2015 r. ustaliła, że :

- ubezpieczona jest trwale całkowicie niezdolna do pracy; data powstania całkowitej niezdolności do pracy : po 05.08.1998 r.;
- ubezpieczona jest trwale niezdolna do samodzielnej egzystencji : data powstania niezdolności do samodzielnej egzystencji : nie da się ustalić ;
- przed 05.08.1998 r. nie stwierdza się częściowej niezdolności do pracy.

Naczelny Lekarz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych - na podstawie art. 14 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - pismem z dnia 7 września 2015 r. przekazał sprawę I. J. do rozpatrzenia przez Komisję Lekarską ZUS. W uzasadnieniu swego stanowiska Naczelny Lekarz ZUS wskazał, iż orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 20 lipca 2015 r. budzi zastrzeżenia, gdyż Komisja Lekarska ZUS nie odpowiedziała w pełni na pytanie zawarte we wniosku o wydanie orzeczenia, t.j. nie ustaliła daty powstania niezdolności do pracy.

W związku z powyższym ponownie orzekła Komisja Lekarska ZUS, która orzeczeniem z dnia 14 września 2015 r. ustaliła, że :

-ubezpieczona jest trwale całkowicie niezdolna do pracy; data powstania całkowitej niezdolności do pracy : 21.02.2011 r.;

- ubezpieczona jest niezdolna do samodzielnej egzystencji : 23.04.2013 r. ;
- istniała częściowa niezdolność do pracy powstała 29.03.2001 r.

Na orzeczeniu Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 14 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. oparł zaskarżoną decyzję z dnia 12 października 2015 r.

W celu właściwej oceny uprawnień ubezpieczonej I. J. do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz w celu zweryfikowania stanowiska organu rentowego (opartego także na orzeczeniu Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 14 września 2015 r.) Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii zespołu biegłych sądowych : specjalisty medycyny przemysłowej, neurologa, psychiatry, psychologa klinicznego i endokrynologa.

Oczywistym jest bowiem, iż ustalenie daty powstania niezdolności do pracy oraz jej stopnia konieczne jest do ustalenia czy i jakie warunki powinna spełnić ubezpieczona aby nabyć prawo do renty na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.).

Biegli sądowi rozpoznali u ubezpieczonej zespół otępienny typu Alzheimera oraz niedoczynność przysadki w wywiadzie. Na podstawie przeprowadzonych badań sądowo - lekarskich i po analizie dokumentacji lekarskiej biegli ustalili, iż dostępna dokumentacja lekarska datuje się od 29 marca 2001 r., kiedy to w czasie hospitalizacji wystąpiły u ubezpieczonej objawy ostrej niedomogi nadnerczy, prawdopodobnie w przebiegu niedoczynności przysadki. Datę tę - według biegłych - można uznać za początek częściowej niezdolności do pracy. Z kolei za początek całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonej przyjęli oni datę 22 lutego 2011 r., kiedy

to rozpoczęto leczenie w poradni psychogeriatrycznej z powodu zespołu otępiennego. Biegli sądowi zgodzili się z orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 14 września 2015 r. (opinia zespołu biegłych sądowych - k. 111-112 a.s.).

W piśmie procesowym z dnia 23 grudnia 2016 r. (k. 124 - 125 a.s.) pełnomocnik ubezpieczonej wniósł zastrzeżenia do powyższej opinii biegłych sądowych z dnia 9 listopada 2016 r., jak również domagał się uzupełnienia tej opinii, dołączając do pisma procesowego nową dokumentację dotyczącą leczenia ubezpieczonej. Pełnomocnik powódki twierdził, iż jej inwalidztwo powstało do dnia 6 sierpnia 1998 r. W uzasadnieniu prezentowanego stanowiska pełnomocnik ubezpieczonej wskazał, iż w dniu 10 grudnia 2016 r. w archiwum Niepublicznego (...) (...) w J. została odnaleziona dokumentacja medyczna, dotycząca leczenia I. J., z lat 1981 - 2012. W tych latach, a zwłaszcza w latach 1988 - 2001 była ona leczona w tej jednostce służby zdrowia w związku nawracającymi :

- bólami gardła;
- silnym, duszący, uporczywym kaszlem;
- chrypką;
- nudnościami,
- bólem głowy,
- bólami pęcherza moczowego,
- bólami pęcherzyka żółciowego,
- bólem narządów rodnych.

W 1995 r. lekarz pierwszego kontaktu podejrzewał u ubezpieczonej objaw Goldflama, który świadczy o chorobie nerek, sugerujący istnienie kamicy nerkowej lub moczowodowej. W sierpniu 2000 r. ubezpieczona otrzymała od lekarza pierwszego kontaktu skierowanie do poradni endokrynologicznej. W 2001 r. ubezpieczona w wyniku konsultacji endokrynologicznej otrzymała od lekarza pierwszego kontaktu zlecenie rezonansu magnetycznego przysadki mózgu - kory nadnerczy. Choroby niedoczynności przysadki mogą manifestować się w rozmaity sposób, co sprawia, że zanim zostanie wykryta przyczyna objawów, pacjent zostaje

leczony przez internistę, jak w przypadku ubezpieczonej. Jednak osobą, która powinna prowadzić leczenie pacjenta z chorobą przysadki jest endokrynolog. Jak wynika z załączonej „ historii choroby” ubezpieczona trafiła do endokrynologa dopiero w 2000 r.

Pełnomocnik ubezpieczonej wskazywał także, iż charakterystyczny dla choroby niedoczynności przysadki jest jej powolny przebieg. W początkowym okresie choroby objawy są raczej ciężkie do zauważenia. Choroby niedoczynności przysadki to bardzo różnorodna grupa schorzeń. Najprawdopodobniej wyżej wymienione choroby współistniejące

przyczyniły się do postawienia przez lekarza NZOZ błędnej diagnozy i zbyt późne skierowanie do odpowiedniego specjalisty - w tym konkretnym przypadku do endokrynologa.

W związku z powyższą argumentacją pełnomocnik ubezpieczonej podnosił, iż zarzut postawiony do opinii biegłych sądowych zasługuje na uwzględnienie (pismo procesowe pełnomocnika ubezpieczonej wraz z dołączoną nową dokumentacją medyczną k. 124 - 138 a.s.).

W opinii uzupełniającej z dnia 22 lutego 2017 r. (k. 150 a.s.) biegli sądowi - po ponownej analizie dokumentacji lekarskiej zawartej w aktach sprawy i dostarczonej przez pełnomocnika ubezpieczonej (k. 126-138 a.s.) stwierdzili, iż dokumentacja ta (dotycząca wcześniejszego okresu) nic nowego do sprawy nie wnosi. Nie wynika z tej dokumentacji wcześniejsza długotrwała niezdolność do pracy powódki.

Biegli sądowi stwierdzili w związku z tym, iż ich opinia nie ulega zmianie.

Strony procesu nie wniosły zastrzeżeń do opinii uzupełniającej z dnia 22 lutego 2017 r.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy nie widział już potrzeby kontynuowania postępowania dowodowego w zakresie przeprowadzenia nowych dowodów z opinii biegłych sądowych, uznając iż opinie powołanego w sprawie zespołu biegłych sądowych posiadają taką moc dowodową i wiarygodność, które pozwalają na dokonanie ustalenia w zakresie stopnia niezdolności ubezpieczonej do pracy oraz dat powstania tej niezdolności.

Dowody te potwierdzały, iż ubezpieczona jest częściowo niezdolna do pracy od dnia 29 marca 2001 r. (kiedy to w czasie hospitalizacji wystąpiły objawy ostrej niedomogi nadnerczy, prawdopodobnie w przebiegu niedoczynności przysadki), natomiast całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonej datuje się od 22 lutego 2011 r. (kiedy to rozpoczęto leczenie w poradni psychogeriatrycznej z powodu zespołu otępiennego).

Stanowisko biegłych sądowych co do dat powstania częściowej i całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonej było zgodne z orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 14 września 2015 r., na które powołał się organ rentowy w zaskarżonej decyzji z dnia 12 października 2015 r.

Powyższe ustalenia Sądu Okręgowego mają - jak już wyżej zaznaczono - istotne znaczenie dla oceny uprawnień ubezpieczonej I. J. do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W pierwszej kolejności zwrócić należy uwagę na to, że skoro częściowa niezdolność do pracy ubezpieczonej datuje się od dnia 29 marca 2001 r., a całkowita - od dnia 22 lutego 2011 r., to ocena uprawnień ubezpieczonej do renty z tytułu niezdolności do pracy powinna uwzględniać stan prawny, który obowiązywał w tych datach.

Odnosząc się do tej kwestii zauważyć należy, iż ubezpieczona I. J. nie mogła nabyć prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy albowiem niezdolność ta powstała po upływie 18-tu miesięcy od ostatniego dnia okresu, o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno-rentowej. Powyższy okres 18 miesięcy upływał w dniu 5 sierpnia 1998 r. Częściowa niezdolność ubezpieczonej do pracy powstała tymczasem w dniu 29 marca 2001 r., a zatem ubezpieczona nie spełniała w tej dacie ustawowego wymogu nabycia prawa do renty, o którym mowa w art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno-rentowej (okoliczność między stronami niesporna).

Spór w rozpoznawanej sprawie koncentrował się natomiast na tym, czy ubezpieczona nabyła prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w roku 2011, a w szczególności przed dniem 23 września 2011 r., w którym ustawa emerytalno-rentowa z 17 grudnia 1998 r. została znowelizowana ustawą z dnia 28 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 187, poz. 1112).

Art. 1 pkt 1 ustawy nowelizującej do treści art. 58 ustawy emerytalno-rentowej dodał ust. 4 w brzmieniu " Przepisu ust. 2 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny".

Okolicznością niesporną między stronami było także to, iż powyższych zaostrzonych wymogów niestosowania do ubezpieczonej ust. 2 art. 58 (od dnia wejścia w życie ust. 4 ar. 58, t.j. od 23 września 2011 r.) ubezpieczona nie spełniała. Jak wynika bowiem z treści zaskarżonych decyzji, w dniach ich wydania legitymowała się ona okresem składkowym i nieskładkowym (ograniczonym do 1/3 okresów składkowych - art. 5 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej) w wymiarze 18 lat, 1 miesiąca i 14 dni (w treści tych decyzji organ rentowy omyłkowo podawał, iż ubezpieczona posiada powyższy staż ubezpieczeniowy w wymiarze 15 lat, 1 miesiąca i 14 dni. - błąd ten został skorygowany w odpowiedzi z dnia 28 grudnia 2015 r. na odwołanie ubezpieczonej z dnia 12 listopada 2015 r. - k. 24 a.s. oraz w odpowiedzi z dnia 24 lutego 2016b r. na odwołanie ubezpieczonej z dnia 22 stycznia 2016 r. od decyzji z dnia 16 grudnia 2015 r. - k. 12 akt sprawy VI U 708/16).

Odnosząc się do kwestii możliwości nabycia przez ubezpieczoną prawa do renty z tytułu częściowej bądź całkowitej niezdolności do pracy przed 23 września 2011 r. dostrzec należy, iż w dniu 25 maja 2011 r. ubezpieczona złożyła wniosek o to świadczenie, rozpoznany decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 16 sierpnia 2011 r., odmawiającą jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Z raportu ustalenia uprawnień do świadczenia (znajdującego się na k. 25 tej sprawy rentowej) wynika, iż ustalony w toku tego postępowania administracyjnego staż ubezpieczeniowy I. J. wyniósł wtedy 18 lat, 8 miesięcy i 2 dni (suma okresów składkowych i nie składkowych), co między innymi zdecydowało o odmowie przyznania jej prawa do renty decyzją z 16 sierpnia 2011 r. Ubezpieczona nie odwołała się od tej decyzji i w związku z tym decyzja ta stała się prawomocna i wywołuje także obecnie skutki prawne co do tego, iż w okresie od 1 maja 2011 r. (pierwszy dzień miesiąca, w którym złożono wniosek o rentę) do 16 sierpnia 2011 r. (data prawomocnej decyzji odmawiającej ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy - decyzja ta powoływała się na orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 25 lipca 2011 r., którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy ubezpieczonej i datę jej powstania po 5 sierpnia 1998 r. - k. 25 i 27 akt sprawy rentowej wszczętej z wniosku I. J. z dnia 25 maja 2011 r. dołączonych do akt niniejszej sprawy sądowej), ubezpieczona nie nabyła prawa do renty.

Pozostaje zatem do rozważenia to, czy w okresie od 17 sierpnia 2011 r. do 22 września 2011 r. (23 września 2011 r. wszedł w życie ust. 4 art. 58 ustawy emerytalno-rentowej) ubezpieczona nabyła prawo do renty, będąc osobą całkowicie niezdolną do pracy.

W odwołaniach od zaskarżonych w niniejszej sprawie decyzji pełnomocnik ubezpieczonej powoływał się na obowiązującą do dnia 22 września 2011 r. uchwałę siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r. I UZP 5/05, zgodnie z którą renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety i 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych -tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nie składkowego przypadającego w ciągu ostatniego

dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (OSNAPIUS z 2006 r., Nr 19-20, poz. 305).

Twierdził on przy tym, iż staż ubezpieczeniowy powódki wskazany przez organ rentowy w zaskarżonych decyzjach (18 lat, 1 miesiąc i 14 dni) powinien zostać powiększony poprzez uwzględnienie okresu opieki sprawowanej przez nią nad teściem K. J. (1) - od 3 marca 1990 r. do 2 marca 1991 r. oraz od 1 lipca 1993 r. do 5 marca 1995 r. (2 lata, 8 miesięcy i 5 dni - a po ograniczeniu do 1/3 okresów składkowych - 2 lata i 24 dni) - na podstawie art. 7 pkt 7 ustawy emerytalno-rentowej.

W tej kwestii spór dotyczył zatem tego czy wyżej wskazane okresy należy zakwalifikować jako okresy nieskładkowe (ograniczone do 1/3 okresów składkowych - art. 5 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej) w rozumieniu art. 7 ust. 7 tej ustawy, zgodnie z którym okresami nie składkowymi są przypadające przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty okresy niewykonywania pracy, w granicach do 6 lat, spowodowane koniecznością opieki nad innym niż

dziecko członkiem rodziny zaliczonym do I grupy inwalidów lub uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy oraz samodzielnej egzystencji albo uznanym za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym, sprawowanej przez członka jego rodziny w wieku powyżej 16 lat, który w okresie sprawowania opieki nie osiągnął przychodu przekraczającego miesięcznie połowę wynagrodzenia.

W decyzji z dnia 16 grudnia 2015 r. organ rentowy odmówił uwzględnienia przy ocenie uprawnień emerytalnych ubezpieczonej powyższych okresów twierdząc, iż teść jako powinowaty nie jest członkiem rodziny. Z argumentacją tą trudno się zgodzić, gdyż w orzecznictwie za utrwalone uznaje się stanowisko, zgodnie z którym prawidłowa wykładnia art. 7 pkt 7 ustawy emerytalno-rentowej dopuszcza zaliczenie jako nieskładkowego okresu opieki nad teściem zaliczonym do I grupy inwalidów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r. I UK 24/10 ; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 października 2012 r.

III AUa 964/12 - Legalis nr 733286 ; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 marca 2014 r. III AUa 1265/13 - Legalis nr 831361).

Okresy powoływane w odwołaniach ubezpieczonej nie mogą być jednak zakwalifikowane jako okresy nieskładkowe w rozumieniu art. 7 ust. 7 z innego powodu.

Wprawdzie użyte w tym przepisie pojęcie „ członka rodziny” nie ogranicza się tylko do osób uprawnionych do renty rodzinnej, o których mowa w art. 67 ustawy emerytalno-rentowej, ale konieczne jest, aby osoba zaliczona do I grupy inwalidów lub uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo uznana za niepełnosprawną w stopniu znacznym, pozostawała we wspólnym gospodarstwie domowym z ubezpieczonym. Nie można bowiem zapominać, że okres nieskładkowy jest pojęciem prawa ubezpieczeń społecznych. Ustalenie natomiast stosunku rzeczywistej wspólnoty domowej między ubezpieczonym sprawującym opiekę a podopiecznym członkiem rodziny, jest z reguły konieczne do wyeliminowania ewentualnych nadużyć w zakresie korzystania z uprawnień przewidzianych w tym prawie (tak uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 września 1998 r. sygn. akt III ZP 23/98 - OSNP z 1999 r. nr 2, poz. 62). Ponadto tego rodzaju opieka musi być opieką rzeczywiście sprawowaną, całodobową i angażującą aktywność opiekuna w bardzo szerokim stopniu i z wyłączeniem współopieki sprawowanej ewentualnie przez inne osoby (tak powołane wyżej orzeczenia Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych w Krakowie i w Katowicach, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi sygn. akt III AUa 1113/14 - Legalis nr 1163495).

W tym zakresie ubezpieczonej nie udało się w toku procesu wykazać (udowodnić), aby sprawowała właśnie taką opiekę nad teściem K. J. (1). Co do tej istotnej dla rozstrzygnięcia sporu kwestii Sąd Okręgowy ustalił bowiem, że K. J. (1) pozostawał w związku małżeńskim z W. J. i oboje prowadzili wspólne gospodarstwo domowe, utrzymując się ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych (renty i emerytury). I. J. i jej mąż J. J. (1) nie brali od W. i K. J. (1) pieniędzy na ich utrzymanie.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy dawał podstawy do ustalenia, iż W. i K. J. (3) zamieszkiwali czasowo u swojego syna J. J. (1) i jego żony I. J. w J. w mieszkaniu o powierzchni około 60 m². Jednak ten materiał nie wskazywał jednoznacznie czy były to dwa okresy - na które powoływała się ubezpieczona w odwołaniach (od 3 marca 1990 r. do 2 marca 1991 r. oraz od 1 lipca 1995 r. do 5 marca 1993 r.).

Świadek J. S. (1) nie potrafiła dokładnie wskazać okresów pobytu W. i K. J. (1) u syna i synowej w J., nie pamiętała ona ile dni w ciągu danego roku przebywali oni w J., wyjaśniając przy tym, że W. i K. J. (3) przyjeżdżali też do swojego mieszkania aby posprzątać i zostawali w tym celu w W. 3-4 dni. Podawała też, że było tak w latach 1991 - 1995, a klucze od mieszkania W. i K. J. (1) świadek miała mieć przez 3 lata. Ponadto z zeznań J. S. wynikało, że do W. i K. J. (1) w latach 1991 - 1995 przyjeżdżała do W. pielęgniarka. Jak wrócili oni do W., to miała z nimi zamieszkać wnuczka M. (córka I. i J. J. (1)). Świadek po przebytej chorobie nowotworowej i jej leczeniu ma problemy z pamięcią (zeznania świadka e-protokół rozprawy - k. 57; skrócony protokół rozprawy k. 52 - 53 : 00:43:23 - 01:14:49).

Z kolei świadek E. S. (1) (mąż J. S. (1)) zeznawał, że gdzieś w latach 1991 - 1992 W. i K. J. (1) zabrał do swojego mieszkania w I. ich syn J. J. (1). Określał on ich nieobecność w miejscu zamieszkania w W. na okres około roku albo

niedługo. W innym fragmencie swoich zeznań świadek ten podawał, że W. i K. J. (3) przebywali u syna i synowej w J. może półtora roku, a nieobecność ta miała mieć charakter jednorazowy. Potem wyjeżdżali oni do J. na krótsze okresy: tygodniowe bądź dwutygodniowe, a następnie wracali do swojego mieszkania w W.. Natomiast po ich powrocie po tej dłuższej nieobecności K. J. (1) opiekowała się żona W., a pomagali jej pielęgniarka PCK oraz synowa I. J., która przyjeżdżała 3-4 razy w tygodniu. Świadek E.

S. nie przypomniał sobie jednak - mimo podawania powyższych okoliczności - aby był drugi dłuższy okres pobytu W. i K. J. (1) w J. (zeznania świadka E. S. - e protokół rozprawy k. 57 : 01:15:05 - 01: 42:46).

Świadkowie J. J. (1) (e-protokół rozprawy k. 101 : 01:00:58 -01:24:44), R. U. (1) (e-protokół rozprawy k. 101 : 00:36:50) oraz R. P. (1) (e-protokół rozprawy - k. 101 : 00:36:50 - 00:59:53) potwierdzali z kolei, iż były dwa okresy dłuższego pobytu W. i K. J. (1) u syna i synowej w J. : pierwszy w 1991 r. - trwający od około roku do 1,5 roku, i drugi (po przerwie trwającej od roku do dwóch lat gdy ponownie mieszkali oni w swoim mieszkaniu w W.)

- świadek R. P. podawał, że okres ten trwał 3-4 lata,
- świadkowie R. U. i J. J. podawali, że okres ten miał miejsce w latach 1993 - 1995.

Wskazane dowody z zeznań świadków nie pozwalały zatem na dokonanie jednoznacznych ustaleń co do okresu bądź okresów przebywania (zamieszkiwania) W. i K. J. (1) w mieszkaniu synowej i syna w J., a w szczególności, że były to okresy, na które w odwołaniach powoływała się ubezpieczona.

Nawet jednak przy założeniu, iż W. i K. J. (3) zamieszkiwali we wskazanych przez ubezpieczoną okresach w J. wraz z synem J. J. (1) i synową I. J., to zebrane dowody nie potwierdziły twierdzenia o sprawowaniu przez I. J. opieki nad teściem K. J. (1) - opieki indywidualnej, całodobowej i angażującej jej aktywność życiową w przeważającej części.

Rozważając wyniki postępowania dowodowego w tym zakresie wskazać należy, iż dawało ono co najwyżej podstawy dla dokonania ustalenia, iż I. J. współopiekowała się teściem, nad którym taką opiekę sprawował także jej mąż, a przede wszystkim żona W. J..

Znaczną część swojej aktywności życiowej w tym okresie I. J. poświęcała bowiem w latach 1990-1995 opiece nad córkami (starszą M. urodź, w (...)r. i młodszą - urodź, w (...)).

Okoliczność tę potwierdza w pierwszej kolejności osobisty wniosek I. J. kierowany do zarządu jej ówczesnego pracodawcy (Gminnej Spółdzielni (...) w J.) o udzielenie urlopu bezpłatnego w okresie od 3 marca 1990 r. do 2 marca 1991 r. „ na dalsze wychowanie dzieci”, (pismo w aktach osobowych tego pracodawcy). We wcześniejszym okresie od 3 marca 1987 r. do 2 marca 1990 r. ubezpieczona przebywała na urlopie wychowawczym. Natomiast do 30 kwietnia 1991 r. świadczyła ona pracę na rzecz wyżej wskazanej Spółdzielni, a stosunek pracy rozwiązał się z dniem 30 czerwca 1991 r. Za miesiące maj i czerwiec J. J. (3) otrzymała odszkodowanie za skrócony okres wypowiedzenia na podstawie art. 36 § 6 i art. 36¹ § 1 Kodeksu pracy (świadectwo pracy z dnia 30.06.1991 r. oraz pisma z dnia 21 marca 1991 r. i z dnia 26 marca 1991 r. dotyczące wypowiedzenia umowy o pracę i skrócenia okresu wypowiedzenia -w aktach osobowych powódki za jej okres zatrudnienia w Gminnej Spółdzielni (...) w J.). Skoro w tym czasie córki powódki skończyły 10 i 5 lat, to oczywistym jest, iż w zasadniczej części jej aktywność życiowa koncentrowała się na opiece nad dziećmi. (...) tej -wbrew twierdzeniom powódki - nie mogła ona w całości scedować na swoją teściową W. J., gdyż byłoby to niezgodne z zasadami doświadczenia życiowego, a przede wszystkim z obowiązkami rodzica, które na niej spoczywały. Powyższej konkluzji nie podważa okoliczność czasowego wspólnego zamieszkiwania W. J. i K. J. (1) wraz z powódką, jej mężem i córkami.

Podkreślić bowiem trzeba, iż obowiązek pieczy nad wymagającym opieki K. J. (1) spoczywał przede wszystkim na jego żonie W. J., która -jak potwierdzają to zebrane dowody i okoliczności niesporne między stronami - była w stanie taką opiekę mu zapewnić i która opiekowała się mężem (z pomocą innych osób : syna, synowej, czy pielęgniarek PCK). Świadek R. P. (1) podał, iż K. J. (1) opiekowała się I. J., ale zeznał również, że opiekowała się nim także jego żona,

która była w dużo lepszym stanie niż on, była sprawna fizycznie i dawała sobie radę (e-protokół rozprawy k. 101 - 00:36:50 - 00:57:47).

Okoliczność sprawowania opieki nad K. J. (1) przez jego żonę W. J. (wspólnie z synem i synową) potwierdził także świadek J. J. (1), zeznając : „ Mielśmy 3 pokoje, jeden duży i dwa małe. Rodzice mieli mały pokój ... Rodzice zamieszkiwali razem w tym pokoju ... Moja matka też opiekowała się ojcem, wspólnie się opiekowaliśmy " (e-protokół rozprawy k. 101 - 01:25:03 - 01:39:12).

Powyższa okoliczność daje się także wywieść z innych przyznanych przez świadków faktów. W szczególności zwrócić należy uwagę, iż po 1995 r. W. J. i K. J. (1) powrócili z J. do swojego mieszkania w W., gdzie zamieszkiwali sami, korzystając z pomocy siostr PCK i pomocy synowej I. J., która przyjeżdżała do nich 3-4 razy w tygodniu. Zatem znaczną część całodobowej opieki nad K. J. (1) (inwalidą I grupy) musiała także w tym okresie (a także w latach 1991 - po pierwszym ich powrocie do W. - 1993) sprawować W. J.. Jeżeli w tych dwóch okresach była ona zdolna do zapewnienia znacznej części całodobowej opieki nad mężem, to nie ma żadnych racjonalnych powodów aby uznawać, iż całość tej opieki scedowała ona na synową I. J., w okresach zamieszkiwania w J.. Jednocześnie, przy uwzględnieniu powyższych ustaleń i argumentów, Sąd Okręgowy uznał za oczywiście niewiarygodne zeznania świadka R. U. (3) w tym fragmencie, w którym twierdził on, że żona K. J. (1) była schorowana i nie mogła się nim opiekować. Świadek ten nie był zresztą dobrze zorientowany w sytuacji życiowej rodziny J., skoro podawał, że żona K. J. (1) w czasie jego pobytu w J. w synem i synową, przebywała na stałe w W.. Powyższe zeznania świadka pozostają w wyraźnej opozycji do pozostałych dowodów (z których wynikało, iż W. i K. J. (3) zamieszkiwali w J. razem), ale także są wewnętrznie niespójne. Jeśli bowiem W. J. była osobą schorowaną, to dlaczego w okresach pobytu jej męża w J. miałyby mieszkać samotnie w W..

Dodatkowymi dowodami przeczącymi twierdzeniom powódki o sprawowaniu przez nią osobistej i całodobowej opieki nad teściem są dokumenty zebrane w aktach spraw organu rentowego dotyczących przyznania jej renty z tytułu niezdolności do pracy - wszczętych na skutek wniosków I. J. z dnia 10 października 2003 r. i z dnia 25 maja 2011 r. W znajdujących się w tych sprawach kwestionariuszach dotyczących okresów składkowych i nie składkowych (k. 3 i k. 5 tych dwóch spraw o rentę) I. J. wskazywała, iż od 1 lipca 1991 r. do 31 lipca 1995 r. była osobą bezrobotną. Nie wskazała natomiast w tych dokumentach, aby w tym okresie sprawowała opiekę nad teściem K. J. (1) -opiekę, o której mowa w art. 7 pkt 7 ustawy emerytalno-rentowej. Należy przy tym podkreślić, iż niewskazanie powyższego okresu w sprawie o rentę wszczętej wnioskiem z dnia 25 maja 2011 r. mogło mieć decydujące znaczenie dla jej merytorycznego rozstrzygnięcia, skoro orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 25 lipca 2011 r. I. J. została uznana za całkowicie niezdolną do pracy (do 30.06.2014 r.), przy posiadanym wówczas stażu ubezpieczeniowym 18 lat, 8 miesięcy i 2 dni, w tym 15 lat, 1 miesiąc i 14 dni okresów składkowych i 3 lata 6 miesięcy i 18 dni okresów nie składkowych - raport ustalenia uprawnień do świadczenia - k. 25 akt tej sprawy rentowej). Wówczas obowiązywała jeszcze uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r. I UZP 5/05, na którą pełnomocnik ubezpieczonej powoływał się w odwołaniach.

W tej sytuacji twierdzenia ubezpieczonej co do kwestii sprawowania przez nią w okresach od 3 marca 1990 r. do 2 marca 1991 r. oraz od 1 lipca 1993 r. do 5 marca 1995 r. opieki nad teściem (inwalidą pierwszej grupy) uznać należy za niewiarygodne, a w związku z tym za nieudowodnione.

Sąd Okręgowy nie neguje przy tym, iż I. J. okresowo pomagała w opiece nad K. J. (1) jego żonie, jednak taka pomoc, która nie była opieką indywidualną (z wyłączeniem opieki innych osób) i całodobową nie może być kwalifikowana jako okres nieskładkowy w rozumieniu art. 7 pkt 7 ustawy emerytalnej.

Oczywiście pomoc w opiece nad teściem czy też nawet przejęcie przez powódkę części opieki nad nim musi być oceniana jednoznacznie pozytywnie w aspekcie norm moralnych (zasad współżycia społecznego). Jednak do nabycia prawa do świadczenia z ubezpieczeń społecznych konieczne jest spełnienie wymogów, precyzyjnie określonych w przepisach ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu | Ubezpieczeń Społecznych, uzupełnionych wykładnią tych przepisów przedstawioną w utrwalonym orzecznictwie.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 i ust. 2 tej ustawy renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki :

1) jest niezdolny do pracy:

2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy ;

3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11 - 12, pkt 13 lit. a, pkt 14 lit. A i pkt 15 - 17 oraz art. 7 pkt 1-3, pkt 5 lit. a, pkt 6 i 12 , albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

W myśl obowiązującej do 22 września 2011 r. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r. I UZP 5/05 renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety i 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej), bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Postępowanie dowodowe wykazało, iż ubezpieczona jako osoba nie posiadająca stażu ubezpieczeniowego (sumy okresów składkowych i nie składkowych) w wymiarze co najmniej 20 lat przed dniem 23 września 2011 r. nie mogła nabyć prawa do dochodzonego świadczenia rentowego, mimo iż przed tym dniem była już osobą całkowicie niezdolną do pracy. Nie spełniła ona zatem łagodniejszych wymogów nabycia prawa do renty, obowiązujących do powyższej daty, gdyż jak prawidłowo ustalił w zaskarżonych decyzjach organ rentowy I. J. posiadała na dzień złożenia wniosku o rentę oraz na dzień powstania całkowitej niezdolności do pracy staż ubezpieczeniowy w wymiarze tylko ponad 18 lat . Okoliczność ta powodowała, iż nie została ona zwolniona z wymogu legitymowania się w dziesięcioleciu przed złożeniem wniosku o rentę i w dziesięcioleciu przed powstaniem niezdolności do pracy (całkowitej z dniem 22 lutego 2011 r. i częściowej z dniem 29 marca 2001 r.) oraz w dziesięcioleciu przed złożeniem w dniu 28 maja 2015 r. wniosku o rentę, okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze co najmniej 5 lat (art. 58 ust. 2 w związku z art. 58 ust. 1 pkt 5 ustawy emerytalno-rentowej).

Wyżej przedstawione motywy uzasadniały zatem oddalenie odwołań na podstawie art. 477¹⁴ § 1 K.p.c. w związku z powołanymi wyżej przepisami prawa materialnego.